

Stagnatie doorbreken door bodembewerkingen, enten of zaaien

Op veel N12.02 graslanden blijft de kruidendiversiteit achter, ondanks dat de bodem voldoende verschaald is. Het ontbreken van een zaadbank met kruiden kan hieraan ten grondslag liggen, of stagnatie in ontwikkeling van de vegetatie. Het bewerken van de grasmat of bodem, enten met groen maaisel of inzaaien zijn krachtige herstelbeheermaatregelen om op korte termijn een grotere kruidendiversiteit te realiseren.

Laatste redmiddelen

De beschreven maatregelen in deze handreiking vallen niet binnen de normale (herstel)beheeradviezen. Het verstoren van de bodem of grasmat en het inbrengen van maaisel of zaden is alleen aan te raden, wanneer blijkt dat een perceel zich niet verder ontwikkelt, terwijl de andere sleutelfactoren al wel redelijk op orde zijn. Het is dan ook een laatste optie voor percelen die zich niet goed ontwikkelen. Denk aan pitrusproblemen of vervilting van de grasmat. Het scheuren van (permanente) graslanden binnen Natura 2000 gebieden is niet toegestaan. Het verwijderen van bijvoorbeeld een vervilte grasmat of tijdelijk akkeren is dus alleen mogelijk met een ontheffing.

Grasmat verstoren

Om stagnatie in ontwikkeling van kruiden- en faunarijke grasland te doorbreken is de eerste ingrijpende optie om de grasmat te verstoren. Dat maakt het mogelijk een nieuwe start te maken ('reset'). Een vervilte grasmat kan daarmee worden doorbroken, waardoor zaden in de bodem weer een kans krijgen om te kiemen. Met een ontheffing is eggen, frezen of spitten een optie. Het verschil tussen frezen of spitten is dat met spitten de bodem wordt gekeerd. De diepte van het frezen, eggen of spitten kan variëren bij deze maatregel. Hoe dieper de bewerking, des te ingrijpender de maatregel en des te groter de kans dat de bodem steriel is. Hierbij moet worden opgemerkt dat er ook ongewenste soorten kunnen kiemen. Een nog ingrijpender herstelmaatregel is door de toplaag af te plaggen. Bij pitrusproblemen wordt dit vaak gecombineerd met bekalking.

Tijdelijk akkeren

Tijdelijk akkeren blijkt een effectieve methode om stagnatie in de ontwikkeling van kruiden- en faunarijk grasland op droge zandgronden te doorbreken. Roggeteelt en zwarte braak zijn al uitgetest. Door een dicht graangewas te zaaien (150 kg winterrogge/ha) of door gedurende een jaar de bodem zwart te houden (5x met een cultivator bewerkt), werd de dominantie van meerjarige grassen met wortelstokken doorbroken. Dit leidde zelfs zonder bijzaai tot een grotere kruidendiversiteit in het grasland t.o.v. de periode vóór het tijdelijk akkeren.

Scan of klik de QR-code voor meer informatie.

Enten met maaisel

Een tweede optie is om een perceel te enten met groen maaisel van donorpercelen uit de buurt. Advies is om dit op een deel van het perceel toe te passen. Botanisch goed ontwikkelde percelen met kruiden- en faunarijk grasland dienen op deze manier als bron van zaden voor minder ontwikkelde percelen. Het vinden van een goed donorperceel is niet altijd even makkelijk en moet goed gedocumenteerd worden door de betrokken boswachter. De timing van het oogsten van het maaisel is ook belangrijk: kort na de bloei van

Inzaaien van grote ratelaar in september met een strokenfrees (links) en bloeiende exemplaren het volgende jaar (rechts).

Lichte en zware vormen van grasmatt/bodem verstoren, tijdelijk akkeren en zaden inbrengen.

	'Lichte vorm'	'Zware vorm'
Grasmatt/bodem verstoren	Plaatselijk oppervlakkig eggen	Frezen en spitten (ca 25 cm diep)
Tijdelijk akkeren	Scheuren, spitten/ondiep ploegen en een jaar winterrogge telen	Scheuren en een jaar lang zwart houden met cultivator
Zaden inbrengen	Plaatselijk eggen en enten met groen maaisel (evt. met strokenfrees)	Plaatselijk frezen en inzaaien met natuurzaden (evt. met strokenfrees)

Deze handreiking is onderdeel van een serie handreikingen, opgesteld door het Louis Bolk Instituut en Staatsbosbeheer. Doel hiervan is de natuurkwaliteit van kruiden- en faunarijke graslanden te verbeteren.